

Passiv drikking

Hanne Cecilie Widnes

Av og til fatter jeg ikke hva vi tenkte på. Når pappaer fikk røyke i bilen mens barna klamret seg til spyposen i baksetet. Eller vi syntes det var litt slitsomt når allergikere og gravide maste om røykfrie kontorer og kantiner. For ikke å snakke om ikke-allergikere og ikke-gravide som forgjeves gnålte om det samme. Ungene mine lytter storøyd til historiene jeg forteller om hvordan lærerværelsene og sykepleiernes pauserom var tåkelagt av sigarettøyk.

Er vi villige til å øke festfaktoren for flere grupper i samfunnet ved å røske hardt i en alkoholkultur som er mer hensynsløs enn vi liker å innrømme?

Alle visste at passiv røyking var helseskadelig, men det var noe vi måtte leve med. Røyking var sosialt, og røykerne var visstnok mest sosiale av alle. Det ville være både kjipt og diskriminerende å sende dem ut av stua fordi noen ikke tålte litt lukt. Du trengte ikke å være røyker for å synes at dette regimet var greit. Fikset du ikke røyk, fikk du holde deg unna.

Tabloidpressen var i harnisk over urettferdighet og festbremsing da Høybråten kom drassende med røykeloven som skulle forandre utelivet fra juni 2004. Ja vel, folk ble syke av å jobbe i nikotinrøyk, men hvorfor skulle andre få ødelagt sitt sosiale liv av den grunn?

I dag er det vanskelig å forstå egne hensynsløse holdninger. Sosiale normer er snudd på hodet. Nå forventer vi å puste sunt i offentlige rom, og kan knapt forstå hvorfor vi lot røykerne ta hevd på lufta langt inn i vår egen stue. Selv ikke røykere gidder uten videre å utsettes for passiv røyking.

Den samme logikken kan med hell overføres til å beskrive sosiale og økonomiske effekter av «passiv drikking». For parallellen til passiv røyking er tankevekkende. Vi tenker først og fremst på alkoholproblemer som personlige tragedier, og at risikoen ved å drikke for mye er vår egen bisnis. Det passer i hop med den liberale ruskulturelle og ruspolitiske tenkningen som preger vår tid: De få med problemer må få hjelp. De mange som nyter legale rusmidler, har rett til å gjøre det, og skal ikke straffes med verken begrenset tilgang eller med å begrense seg selv. Men hvorfor er vi ikke mer kritiske til risikoen andres drikking utsetter hver enkelt av oss for? Ikke minst de svakeste av oss.

120 000 norske barn er passive alkoholmisbrukere fordi foreldrene drikker for mye eller for ofte til å gi dem omsorgen de trenger. Mange må krype under senga for å slippe unna vold og bråk når det drikkes hjemme. Enda flere unger kunne nok ønsket seg flere lørdagsmorgener uten gretne, bakfulle foreldre. Men barn tror ofte at det er sånn det må være, eller de er for lojale til å kritisere at foreldrene fester.

Derimot kan det virke som at vi voksne i full visshet har avfunnet oss med at folk har rett til å bli så fulle at vi blir plaget, trakassert eller truet. De fleste skadevirkninger av alkohol skyldes faktisk fylla, ikke flere års misbruk. For hver nordmann som dør av alkohol, er det omtrent 100 mennesker som skades fysisk av en full person. Fulle folk skader utrolige 47 000 kvinner hvert eneste år. Brorparten av alle voldtekter skjer i fylla. 1,5 millioner nordmenn blir hvert år plaget av folk som drikker for mye. Plaget av alt fra nattebråk og slibrige kommentarer til grov trakassering og vold. De fleste plageåndene er vanlige folk som drikker seg overstadig beruset nå og da. Slik de fleste av oss gjør. Men særlig unge menn.

Menn og gutter er vel så mye ofre for den norske drikkekulturen som kvinner er det. Jeg blir like kvalm av tanken på at sønnen min kan bli overgriper eller banket opp i fylla som at min niese kan bli voldtatt på en fuktig fest.

Det er relativt få som blir voldelige av alkoholen i seg selv, men nordisk fyll har sterke innslag av at det som ellers er tabu, plutselig er lov. Er du hissig til vanlig, blir du gjerne enda lettere å provosere med litt innabords. Og i fylla er det vanskelig å tolke farlige situasjoner godt nok til å komme seg unna i tide.

Det kan være gøy med fulle folk, men det er fascinerende hvor mye dårlig klima vi tar for gitt at vi må finne oss i fordi folk skal ha en slags hevd på å drikke seg dritings når de ønsker det og der hvor det passer dem best.

For femten år siden var det intolerant og snerpete å be folk om å ta litt hensyn når de røkte. Er vi villige til å øke festfaktoren for flere grupper i samfunnet ved å røske hardt i en alkoholkultur som er mer hensynsløs enn vi liker å innrømme? Og som ikke handler om klienter, men om oss alle.